PO/Rantakari, RO/Puranen

Hallinto- ja turvallisuusjaosto torstai 02.03.2017 klo 08:30 / VNS 3/2017 vp / Asiantuntijapyyntö

Puolustusselonteon esittely ja strategiset hankkeet

1 Puolustusselonteko

1.1 Puolustusselonteon keskeiset kirjaukset

Valtioneuvoston puolustusselonteko eduskunnalle antaa puolustuspoliittiset linjaukset Suomen puolustuskyvyn ylläpidolle, kehittämiselle ja käytölle. Puolustusselonteolla ja sen toimeenpanolla varmistetaan, että Suomen puolustuskyky vastaa turvallisuusympäristön vaatimuksiin.

Suomen sotilaallinen toimintaympäristö on muuttunut. Sotilaallinen toiminta ja sotilaalliset jännitteet Itämeren alueella ovat lisääntyneet. Sotilaallisten kriisien ennakkovaroitusaika on lyhentynyt ja kynnys voimankäyttöön on alentunut. Sodan kuvan monipuolistuttua Suomeen kriisiaikana kohdistuva keinovalikoima olisi laaja. Puolustukselle asetetut vaatimukset ovat kasvaneet. Sotilaalliseen voimankäyttöön Suomea vastaan tai sillä uhkaamiseen on varauduttava.

Puolustuskyvyllä turvataan Suomen itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus. Puolustuskyky muodostuu puolustusjärjestelmän sotilaallisista suorituskyvyistä sekä kansallisesta viranomaisyhteistyöstä ja kansainvälisestä puolustusyhteistyöstä. Puolustuskykyä ylläpidetään ja kehitetään muuttuvassa toimintaympäristössä. Kokonaisturvallisuuden toimintamalli muodostaa hyvän poikkihallinnollisen perustan laaja-alaisten turvallisuusuhkien hallintaan.

Puolustuskyvyn pitkäjänteinen kehittäminen perustuu vuosikymmenten aikana tehtyihin ratkaisuihin. Puolustusta kehitetään vastaamaan toimintaympäristön kasvaneita vaatimuksia. Tunnistettuja ylläpito- ja kehittämiskohteita selontekokaudella ovat etenkin valmius, tiedustelu, kyberpuolustus, vaikuttamiskyky ja poistuvien suorituskykyjen korvaaminen. Lainsäädännöllä kehitetään valmiutta, viranomaisyhteistyötä, aluevalvontaa sekä tiedonhankintaa. Lisäksi lainsäädäntöä kehittämällä luodaan valmiuksia kansainvälisen avun antamiseen ja vastaanottamiseen sekä muuhun kansainväliseen toimintaan osallistumiselle.

Suomi parantaa koko maan puolustuskykyä tehostamalla nykyiseen 230 000 sotilaan vahvuuteen kuulumattomien joukkojen käyttöä. Sodan ajan perustamisorganisaatio liitetään osaksi paikallisjoukkoja ja riittävän koulutustason saavuttaneita varusmiehiä käytetään valmiuden kohottamisen ja kriisiajan tehtäviin. Vahvuuteen sisällytetään myös kriisitilanteessa tarvittaessa puolustusvoimiin liitettävät rajajoukot. Näin ollen sodan ajan joukkojen määrä on noin 280 000 sotilasta.

2020-luvulla Suomen puolustus on poikkeuksellisessa tilanteessa, kun kahden puolustushaaran pääjärjestelmät poistuvat käytöstä lähes samanaikaisesti. Merivoimien ja ilmavoimien poistuvan suorituskyvyn korvaavat alus- ja hävittäjähankinnat ovat Suomen sotilaallisen puolustuksen kannalta elintärkeitä strategisia hankkeita. Merivoimien aluskaluston (Laivue 2020 -hanke) ja ilmavoimien monitoimihävittäjien korvaamisen (HX-hanke) valmistelu on hallitusohjelman mukaisesti aloitettu. Hankkeet perustuvat tutkimukseen ja analyysiin tulevaisuuden toimintaympäristön vaatimuksista.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

1.2 Puolustusselonteon resurssikirjaukset

Puolustusvoimauudistuksen toimeenpanon aikana puolustusvoimien toimintamenoihin on kuitenkin syntynyt rahoitusvaje, joka on muodostunut puolustusvoimille kohdennetuista lisäleikkauksista ja -velvoitteista, kustannusten noususta sekä reagoinnista turvallisuusympäristön muutokseen. Puolustushallinto toimeenpanee sisäistä säästösuunnitelmaa, jolla pyritään vastaamaan tehtyihin kehysleikkauksiin sekä hallitsemaan kustannus- ja menopaineita.

Turvallisuusympäristön muutos edellyttää puolustusjärjestelmältä korkeampaa valmiutta ja kykyä yhteisoperaatioihin. Toimintaympäristön muutoksen edellyttämä valmius sekä nopeasti käytössä olevat joukot ja järjestelmät edesauttavat Suomen mahdollisuuksia vastata nopeasti kehittyvään sotilaalliseen kriisiin. Turvallisuusympäristön muutoksen edellyttämät vuotuiset lisäresurssit valmiuden parantamiseksi arvioidaan 55 miljoonaksi euroksi vuodesta 2018 alkaen.

Pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelman mukaisesti puolustusvoimauudistuksen aikana leikattua materiaali-investointirahoitusta on asteittain lisätty parlamentaarisen selvitysryhmän (2014) esittämälle tasolle. Materiaali-investoinnein ylläpidetään ja kehitetään puolustusjärjestelmää kokonaisuutena ottaen huomioon kaikki puolustushaarat ja suorituskykyalueet. Puolustusvoimien materiaali-investointitason säilyttämisen edellyttämä vuotuinen lisäresurssitarve arvioidaan parlamentaarisen selvitysryhmän suositusten mukaisesti olevan 150 miljoonaa euroa indeksikorotusten lisäksi vuodesta 2021 alkaen.

Merivoimien sekä ilmavoimien strategisten suorituskykyhankkeiden (Laivue 2020 ja HX) valmistelua jatketaan ja poistuvat suorituskyvyt korvataan. Hankkeet toteutetaan budjettirahoituksella vuosina 2019–2031. Strategiset suorituskykyhankkeet valmistellaan siten, että ylläpito- ja käyttökustannukset kyetään kattamaan puolustusbudjetista ilman erillisrahoitusta. Laivue 2020 -alusten suorituskyky on suunniteltu olevan käytössä 2050-luvulle asti. Hankinnan kustannusarvio on 1,2 Mrd€. Uuden monitoimihävittäjän suorituskyky on suunniteltu olevan käytössä vähintään 30 vuotta eli 2060-luvulle asti. Hankinnan kustannusarvio on 7-10 Mrd€. Hankintapäätös tehdään 2020-luvun alussa.

1.3 Yhteenveto

Suomen sotilaallinen toimintaympäristö on muutoksessa. Muutoksen vaikutukset on arvioitu pitkäaikaiseksi. Toimintaympäristö edellyttää kansallisen puolustuskyvyn ylläpitämistä ja kehittämistä. Tätä tuetaan lainsäädäntöhankkeilla ja tiivistyvällä puolustusyhteistyöllä. Puolustuksen valmiutta parannetaan sekä meri- ja ilmavoimien poistuvat suorituskyvyt korvataan. Selonteon linjausten toimeenpanolla säilytetään Suomen puolustuskyky ensi vuosikymmenelle.

2 Strategisten suorituskykyhankkeiden tilannekatsaus Eduskunnan hallinto- ja turvallisuusjaokselle

2.1 HX-hanke

Hornet-monitoimihävittäjän elinkaari päättyy 2025 - 2030 koneiden saavutettua 30 vuoden iän. Hornetin suorituskyvyn korvaamisella on suuri merkitys Suomen puolustuksen uskottavuudelle, ennaltaehkäisykyvylle sekä hyökkäyksentorjuntakyvylle. Ope-

ratiivisesti tarve on nykymäärälle monitoimihävittäjiä. Suorituskyvyn korvaamiselle ei ole tarjolla muuta uskottavaa vaihtoehtoa.

Ehdokkaat Hornetin seuraajaksi ovat ruotsalainen Gripen E/F, ranskalainen Rafale, yhdysvaltalaiset F-35 ja Super Hornet F/A-18 E/F sekä eurooppalaista yhteistyötä oleva Eurofighter.

Ehdokkaat toimittivat vastaukset keväällä 2016 lähetettyihin tietopyyntöihin (RFI) 22.11.2016 Vastaukset analysoidaan huhtikuuhun 2017 mennessä. Analysoitujen vastausten perusteella valmistellaan tarjouspyynnöt, jotka lähetetään alkuvuodesta 2018. Varsinainen hankintapäätös on tarkoitus tehdä viimeistään syksyllä 2021. Uudet monitoimihävittäjät otetaan käyttöön 2025-2030 välisenä aikana.

Keskeisin päätöstekijä on valittavan koneen tuottama suorituskyky Suomen puolustukselle. Huoltovarmuudella ja siihen liittyvällä teollisella yhteistyöllä on kyettävä turvaamaan koneen käytettävyys niin rauhan kuin sodan aikana. Hankintahinta ja elinkaarikustannukset määrittävät onko Suomella varaa valittavaan suorituskykyyn. Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen vaikuttavuus mittaa miten hävittäjävalinta vahvistaa Suomen turvallisuus ja puolustuspoliittista asemaa ja Suomen puolustusta.

HX- hävittäjähankkeen hinta-arvio on suuruudeltaan noin 7-10 miljardia euroa vuoteen 2032 mennessä. Rahoitus ei ole mahdollinen nykyisen puolustusbudjetin puitteissa vaan se vaatii vuonna 2021 alkavan lisärahoituksen. Hankittavan koneen käyttö- ja ylläpitokustannukset katetaan normaalista puolustusbudjetista, kuten Hornetinkin osalta tehdään.

Tietopyyntöjen vastausten perusteella hävittäjäkandidaattien hinnoissa on eroja, mutta kaikki mahtuvat arvioidun 7 - 10 Mrd€ sisälle. Luotettava hintatieto saadaan vasta tarjouspyyntövaiheessa. Käyttökustannusten osalta on tärkeää, että uuden hävittäjän kustannukset eivät kasva merkittävästi Hornetin käyttökustannuksista. Tietopyynnön vastausten perusteella voidaan alustavasti arvioida, että merkittävää kasvua käyttökustannuksiin ei ole tulossa. Toki tämä tieto tulee varmistumaan vasta tarjouspyyntö vaiheessa.

- HX-hankkeeseen sisältyy
  - Monitoimihävittäjäkaluston hankinta sekä operatiivisen käytön aloittamiseksi tarvittavan asemateriaalin hankinta
  - Varaosat, tukeutumisvarustus, koulutusympäristö sekä tuotetuen turvaaminen

2.2 Laivue 2020-hanke

Suomen meripuolustuksen suhteellinen suorituskyky laskee toimintaympäristön kehityksen ja poistuvan aluskaluston vuoksi. Laivue 2020-hankkeella taataan Suomen merellisen puolustuskyvyn säilyminen. Laivue 2020 -hankkeen alukset muodostavat tulevaisuuden puolustusvoimien merellisen suorituskyvyn rungon. Niiden suorituskyvyn on suunniteltu olevan käytössä 2050-luvulle asti. Alusten pääominaisuuksia ovat kyky ympärivuotiseen ja pitkäkestoiseen läsnäoloon merellä kaikissa Itämeren sää- ja jääolosuhteissa, merioperaatioiden johtamiskyky, pintatorjuntakyky avomerelle, merimiinoittamiskyky sekä sukellusveneentorjuntakyky.

LV2020 -hankinta on suunniteltu tehtävän hankintamallilla, jossa alukset rakennetaan Suomessa RMC:n telakalla ja alukselle asennettava taistelujärjestelmä hankitaan kansainvälisen tarjouskilpailun tuloksena. Taistelujärjestelmähankinta sisältää mm. valvon-

ta-, ilmapuolustus- ja johtamisjärjestelmiä. Hankinta ei sisällä mm. laivatykkiä, meritorjuntaohjusjärjestelmää, torpedojärjestelmää ja miinoja jotka hankitaan osana muita käynnissä olevia hankkeita tai ovat jo olemassa olevaa puolustusvoimien materiaalia.

Laivue2020 hanke toteutetaan ”Design to Cost” periaatteella siten, että tavoiteltu suorituskyky saavutetaan 1,2 Mrd eurolla.

Taistelujärjestelmän kilpailutus prosessi on käynnistetty ja päätös valittavasta taistelujärjestelmästä ja sen integroinnista laivaan tehdään vuonna 2018. Laivan suunnittelusopimus solmitaan keväällä 2017 ja laivan rakentamissopimus vuonna 2018. Alusten rakentamisen on suunniteltu alkavan vuonna 2019 ja valmistuvan vuoden 2024 kuluessa. Operatiivinen valmius saavutetaan vuoteen 2027 mennessä.

2.3 Ulkoinen laadunvarmistus

Molempiin hankkeisiin tehdään koko hankeprosessin aikainen ulkoinen laadunvarmistus PLM:n johdolla.

Yksikönjohtaja i Pasi Rantakari

Ohjelmajohtaja Lauri Puranen

Jakelu Eduskunnan hallinto- ja turvallisuusjaos

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi